

Preek ds. B. Bootsma, Weesp

Lezing: Genesis 14: 1-19

Gemeente van Jezus Christus,

Voor de preek van vandaag heb ik een afbeelding meegenomen. Dove gemeenteleden hebben mij geleerd hoe belangrijk beelden zijn voor hen. Ze spreken een visuele taal en zijn veel gericht op wat ze zien. Sindsdien ben ik tot de ontdekking gekomen dat kunst mij helpt om andere dingen in een verhaal te zien.

Voor vandaag heb ik dit schilderij van Marc Chagall uitgekozen. Chagall was een joodse kunstenaar die leefde van 1887 tot 1985. Hij heeft vele Bijbelverhalen geschilderd, waaronder dus [dit schilderij](#) over Mozes. Ik geef u heel even de tijd om er naar te kijken.

De grondtoon van het schilderij is blauw. Chagall gebruikt deze kleur vaker in schilderijen waarin God spreekt of contact zoekt met mensen. Het is de kleur van God die aanwezig is. Alle belangrijke elementen van het verhaal zijn aanwezig: de struik, de aanwezigheid van God in een engel en Mozes.

In het midden zien we de struik die in brand staat. Als het goed is zien we daar nu een detail van. Daarboven zweeft een engel met open armen omgeven door een kleurige krans. Dit is het centrum van het verhaal. Dat wordt helemaal duidelijk als je iets meer leest dan alleen de verzen over die struik die niet verbrandt. Het verhaal begint met de mededeling dat de farao is gestorven. Deze farao heeft als een vader voor Mozes gezorgd toen hij uit de Nijl gered was. Maar het is dezelfde farao die zoveel wrede wetten heeft gemaakt om het joodse volk niet verder te laten groeien. Denk aan slavenarbeid en hij liet pasgeboren jongetjes in de Nijl verdrinken. Zijn dood levert geen verbetering op voor de situatie van de Israëlieten. Ze gaan nog steeds onder dwangarbeid gebukt. Hun hulpgeroep stijgt op naar God.

God wordt bewogen door dit hulpgeroep. Dat is misschien wat moeilijk gezegd, maar dat is het bijzondere aan de God van de Bijbel. Hij blijft niet op een afstand kijken en denken: ach wat zielig. Nee, God zelf komt in beweging. Die beweging vormt de aanleiding én de kern van dit verhaal. Als hij de aandacht van Mozes heeft, vertelt God:

*'ik heb het schreeuwen van mijn volk gehoord,
de onderdrukking heb ik gezien.
Ik weet hoe ze lijden.
Daarom ben ik afgedaald
Egypte verstikt Israël
Maar ik ga ze bij Egypte wegtrekken, bevrijden
En ze meenemen naar een land dat goed en wijd is.'*

Zo wijd als de engel zijn armen uitstrekt boven die brandende struik.

Er zit ontzettend veel beweging in die paar woorden. God komt in actie en wil verandering brengen in de uitzichtloze situatie van de Israëlieten. Hij wil hen in vrijheid laten leven. God komt in beweging om deze vastgelopen mensen weer op weg te helpen naar de vrijheid.

God is afgedaald om erbij te zijn. Ons menselijke verdriet brengt hem in beweging. God voelt zich niet te belangrijk voor onze menselijke ellende, dat is Gods kracht. Hij wil erbij zijn, in de moeiten, de zorgen en het verdriet. Als Mozes vraagt naar Gods naam is dat de manier waarop Hij zich laat kennen. Met die naam die niet op één goede manier te vangen is in het Nederlands of in de Nederlandse Gebarentaal. 'Ik zal er zijn', 'Ik ben er altijd', 'Ik ben die ik ben' en 'Ik ben erbij' zijn een paar van de vertalingen van die wonderlijke Godsnaam.

Om al die bewogen energie heen staat in het schilderij van Chagall de figuur van Mozes. Het schilderij is een soort tweeluik met zowel links als rechts van de struik Mozes. Net als bij het Hebreeuws, moeten we dit schilderij van rechts naar links 'lezen'.

Rechts zien we Mozes die op blote voeten geknield ligt voor de brandende struik. Om hem heen is de kudde schapen te zien die hij tot ver in de woestijn geleid heeft. Het zijn de schapen van zijn schoonvader Jetro. Van prins in een paleis is Mozes nu een herder geworden. Een hard bestaan, met een hoop gevaren. Een noodzakelijke leerschool voor de taak die God voor hem in gedachten heeft.

Mozes heeft de kudde tot bij de heilige berg Horeb geleid. Of heeft de kudde hem daarheen geleid? Daar ziet hij die struik die wel in brand staat, maar niet verbrandt. Gods brandende liefde is voor hem zichtbaar. Nieuwsgierig komt hij dichterbij, maar krijgt dan de opdracht om op afstand te blijven en zijn schoenen uit te doen. Het heilige is te groots en te wonderlijk om aan te raken en vast te houden.

Chagall heeft niet dit eerste moment van verbazing en eerbied geschilderd. Het lijkt erop alsof hij meer geïnspireerd was door het deel wat er achteraan komt, waarin Mozes in gesprek gaat met God. Je ziet een soort verbazing bij Mozes. Hij legt zijn rechterhand op zijn hart alsof hij vraagt: wie ik?

In het vervolg van het verhaal lezen we hoe Mozes steeds opnieuw met bezwaren komt. Wie bent u eigenlijk? Hoe leren we u kennen? Waarom moet ik gaan? Ondanks de eerbied die hij voelt is Mozes niet bereid om deze onbekende stem, die nog nooit op die manier tegen hem gesproken heeft, te vertrouwen.

Om Mozes' vertrouwen te winnen moet God geduldig zijn. Steeds opnieuw uitleggen wat Hem in beweging heeft gebracht. God moet Mozes overtuigen dat hij echt de beste kandidaat is. Dat hij het niet alleen hoeft te doen, maar dat er mensen om hem heen zullen staan. Bovenal moet God zich met naam en toenaam bekend maken.

Wie bent U? Kan ik, kunnen wij U vertrouwen?

Dit zijn twee van de vragen in dit verhaal. Ze zijn door vele gelovigen in de loop der eeuwen gesteld. Ze worden steeds opnieuw gesteld, misschien wel ook door ons. Want dat vertrouwen is er niet zomaar. Mozes is wat dat betreft net als wij zijn. Twijfelend, aarzelend en toch wel wat wantrouwend naar grote woorden die zo vaak leeg van binnen blijken te zijn.

God beantwoordt dat wantrouwen niet met uitgebreide argumentaties over waarom Hij tot nu toe niets heeft gedaan. Hoe fijn wij dat misschien zouden vinden, een antwoord op de vraag waarom het soms zo stil blijft aan God zijn kant. Hij geeft ook geen argumenten waarom het goed zou zijn als het volk bevrijd wordt. Nee, als God naar zijn naam wordt gevraagd zegt hij simpelweg: Ik ben en Ik zal er zijn. Vervolgens wijst God naar de weg die Hij voor zich ziet en zegt Hij tegen Mozes: daar heb Ik jou bij nodig.

Dat brengt ons bij de linkerkant van het schilderij. Daar zien we opnieuw Mozes. Vanaf een afstandje lijkt het een wat wonderlijke figuur, met heel veel hoofd en een lichaam zonder handen of voeten. Pas in tweede instantie zag ik pas wat Chagall daar geschilderd had.

We zien het hoofd van Mozes. Niet meer wit, maar geel stralend, net als de kleurenboog om de engel heen. En zijn mantel wordt gevormd door allemaal mensfiguren die op weg zijn, achter Mozes aan. Dit is wat God wil dat Mozes doet: zijn volk voorgaan op de weg naar de vrijheid, dwars door de zee heen. Ik heb dat niet in het detail opgenomen, maar op tweederde van zijn mantel zien we een wolk en daaronder zijn de Egyptenaren met hun wagens die door die wolk worden tegengehouden.

Achter Mozes aan klimt het volk Israël omhoog uit het dal waarin ze vastgehouden werden. Ze zijn op weg naar de twee stenen tafelen. Daarop staan de aanwijzingen die God geeft voor een leven in vrijheid en vrede met elkaar.

Als we dan weer even uitzoomen zien we opnieuw het grotere geheel. Centraal staat Gods brandende bewogenheid met deze wereld. Zijn antwoord op de vragen en bezwaren van Mozes is steeds opnieuw en geduldig zeggen: 'Ik wil erbij zijn, erbij betrokken zijn. En dat is waar Ik heen wil, naar dat leven in vrijheid, maar om daar te komen heb Ik jou nodig.'

Het verhaal is een uitnodiging aan Mozes en met hem aan ons allen om in het spoor van God te gaan. Net als God mogen wij zien, horen, weten en afdalen. Te horen naar wat anderen nodig hebben in plaats van weg te kijken. Die mensen te helpen die onze hulp nodig hebben. Dat betekent dat ook wij soms moeten afdalen naar plekken waar wij niet willen zijn. Daar helpen, bijv. de vele vluchtelingen in deze wereld. Dáár mogen wij Gods aanwezigheid laten voelen.

Ondanks al zijn twijfels, vragen, angsten en onzekerheden vindt Mozes voldoende vertrouwen om te doen waartoe God hem roept die dag. Wat hem overtuigd heeft weten we niet precies. Maar al was het misschien met lood in de schoenen, toch durft hij te vertrouwen dat de God die erbij is, ook bij hem zal zijn op zijn avontuur.

Wat heb jij nodig om te durven vertrouwen op die God wiens naam is: Ik-ben-erbij?

En als dat vertrouwen er al is, wat heb je dan nodig om het te laten groeien?

Want nog steeds is Gods betrokkenheid als een brandend vuur aanwezig in deze wereld. Nog steeds zegt God tegen hele gewone mensen: jou heb Ik nodig en die weg van vrede, vrijheid en recht wil Ik bewandelen met jou en alle andere mensen.

Durf je het aan om te gaan?

Amen